

Save my MOTHER

Alleen in Ghana sterven al ruim tweeduizend vrouwen per jaar aan baarmoederhalskanker. Onacceptabel, vindt Lex Peters, hoogleraar gynaecologie. En hij doet er iets aan. Lof reisde met SOS Kinderdorpen en Lex Peters af naar Ghana om daar het Save My Mother-project te bezoeken.

Mijn rolmodel, mijn grootmoeder, zette zich jarenlang in voor SOS Kinderdorpen. Dat resulteerde in de oprichting van een Tibetaans kinderdorp in India.

Dankzij de prachtige verhalen van mijn oma over het werk van SOS Kinderdorpen heb ik dit goede doel altijd een warm hart toegedragen. Ik ben dan ook vereerd als ik het verzoek vanuit SOS Kinderdorpen krijg om mee te reizen naar Ghana. Met een rugzak vol kinderkleding, speelgoed en goede zin vertrek ik richting Schiphol.

Terwijl ik sta te wachten bij de incheckbalie, komt er van verre iemand mijn kant op rennen. Het is Lex Peters, bedenker van het project Save My Mother. Met hem zal ik naar Ghana reizen. Zijn betrokkenheid bij ontwikkelingslanden wordt me meteen duidelijk. 'Heb jij nog ruimte over in je bagage?', vraagt hij buiten adem. Zijn eigen vijf koffers zitten namelijk al vol met speelgoed en kleding voor de kinderen in Ghana.

See & Treat

Als jongste uit een gezin van acht weet Lex al snel dat Nederland te klein is voor zijn ambities. Na zijn opleiding tot arts vertrekt hij naar Kenia om daar hulp te bieden aan een ieder die dat nodig heeft. Na een auto-ongeluk waarbij ook zijn vrouw en twee kinderen betrokken zijn, keert hij terug naar Nederland om

te gaan werken in het LUMC. Toch kan de Derde Wereld hem niet loslaten. Met zijn kennis over kanker en liefde voor vrouwen ontstaat een bijzonder levensdoel: het ontwikkelen van een behandeling voor baarmoederhalskanker die zo eenvoudig en goedkoop is dat zij over de hele wereld kan worden ingezet. En zo bedacht hij de See & Treat-methode, die hij samen met de door hem opgerichte Female Cancer Foundation over de hele wereld inzet. Met SOS Kinderdorpen startte hij het project Save My Mother, dat ten doel heeft binnen drie jaar minimaal 100.000 Afrikaanse vrouwen te screenen via genoemde methode. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de bestaande infrastructuur en personele bemanning van SOS Kinderdorpen in Afrika.

Tijdens onze reis raakt de bevlogenheid van Lex mij diep. Vol passie en tegelijkertijd volmaakt bescheiden vertelt hij over zijn missie. Zijn verhaal grijpt mij ook persoonlijk aan. Als tienjarig meisje heb ik zelf de strijd tegen kanker moeten aangaan, om na twee jaar chemotherapie en vijf jaar remise gelukkig genezen te worden verklaard. Ik beseft dat de behandeling die ik heb gehad in landen als Ghana niet vanzelfsprekend is. Het land kent vrijwel geen specialistische zorg en ook medicijnen zijn niet aanwezig. Of ze zijn zo duur dat de lokale bevolking ze niet kan betalen. Een preventieve behandeling, zoals de See & Treat-methode, is hier dus van levensbelang. ▶

TEKST INGELIEN POUTSMA FOTOS ARJEN WESTRA, MICHELA MOROSINI, INGELIEN POUTSMA

Lex Peters, geestelijk vader van het Save My Mother-project.

Onmenselijk

Per jaar overlijden ongeveer 250.000 vrouwen aan baarmoederhalskanker. Het merendeel van deze vrouwen is afkomstig uit ontwikkelingslanden. Toch zijn slechts weinig mensen hier bekend met de risico's van de ziekte. Hoe dat kan? Lex Peters legt uit: 'Doordat baarmoederhalskanker pas in een laat stadium klachten veroorzaakt, hebben vrouwen het vaak niet direct door. En zodra ze klachten krijgen, is behandeling in ontwikkelingslanden niet meer mogelijk. De laatste paar levensweken zijn voor de zieke vrouwen bijna onmenselijk te noemen. Ze hebben veel pijn en lichamelijke ongemakken waardoor ze zich niet meer in de samenleving vertonen. Door deze isolatie weten mensen uit hun omgeving vaak niet eens waaraan de vrouw is overleden.' In Nederland kan baarmoederhalskanker vroegtijdig worden opgespoord door middel van een uitstrijkje. Ook kunnen meisjes

'DE LAATSTE
LEVENSWEEKEN
ZIJN BIJNA
ONMENSELIJK'

zich hier voor hun eerste seksuele contact laten inenten tegen verschillende vormen van het virus dat baarmoederhalskanker veroorzaakt. Zo kan baarmoederhalskanker bij vrouwen worden voorkomen en is de ziekte – indien tijdig ontdekt – te genezen. Dat geldt niet voor vrouwen in ontwikkelingslanden die geen toegang hebben tot dergelijke medische zorg.

Vloeibare stikstof

De See & Treat-methode brengt daar verandering in. Met deze methode kan het virus dat baarmoederhalskanker veroorzaakt in een vroeg stadium met het blote oog worden ontdekt en indien nodig worden behandeld. De kracht van het programma zit hem in de eenvoud en de lage kosten. Lex: 'De baarmoedermond wordt aangestipt met azijnzuur, een vloeistof die nauw verwant is met tafelazijn. Als het weefsel wit wordt, is dat een aanwijzing voor baarmoederhalskanker of een voorstadium daarvan. De aangetaste delen worden bevroren door ze te behandelen met vloeibare stikstof, waardoor de afwijkende cellen afgebroken worden. Vrouwen hoeven niet terug te komen voor behandeling, de methode is eenvoudig te leren en kost bijna niets.' Naast de screening en/of behandeling krijgen alle vrouwen voorlichting over de preventie en oorzaak van baarmoederhalskanker. En dat is hard nodig, zo blijkt. Op een informatiebijeenkomst ontmoeten we twee vrouwen die eerst niet naar kliniek durfden komen. 'Ik dacht dat mijn baarmoeder uit mijn lichaam zou worden gehaald om gewassen en weer teruggeplaatst te worden', vertelt de één.

De ander zegt; 'Ik was bang dat ik onvruchtbaar zou worden door de behandeling.'

Spil van het gezin

Baarmoederhalskanker treft vaak jonge moeders die de spil zijn in het gezin. In ontwikkelingslanden zijn gezinnen afhankelijk van deze vrouwen, omdat zij vaak degenen zijn die het inkomen verdienen. Bovendien zijn zij onmisbaar voor de zorg van de kinderen. Als de moeder sterft, verdwijnt er immers een veilig en liefdevol thuis voor haar kroost. Omdat SOS Kinderdorpen streeft naar een wereld waar ieder kind een veilig thuis heeft, hebben zij Save My Mother omarmd. Het project draait zowel in de medische centra binnen de SOS Kinderdorpen zelf als in rondreizende medische centra. Deze tijdelijke medische centra verplaatsen zich van district naar district en screent en/of behandelt dagelijks gemiddeld veertig tot vijftig vrouwen. Komen er minder dan vijftien vrouwen per dag, dan reist de kliniek verder naar het volgende district. Zo hopen SOS Kinderdorpen en de Female Cancer Foundation te voorkomen dat vrouwen ziek worden en overlijden en hun kinderen hun moeder en thuis kwijtraken.

Op onze reis bezoeken we een rondreizend medisch centrum. Hoewel ik de eerste dagen al de armoede in het land zag, krijg ik hier mijn *reality check*. De See & Treat-behandeling vindt plaats in een gebouwtje dat ook dienst doet als operatiekamer. In een weinig steriele ruimte met slecht licht en slechts

een handjevol sterk verouderde medische apparatuur, worden hier de operaties vanuit de regio uitgevoerd. De verkoeper is niet meer dan een hokje met twee bedden erin. Er zit geen glas in de ramen en ook van schoon beddengoed is geen sprake. Als hij mijn geschrokken reactie ziet, zegt Lex: 'Het is altijd de vraag hoe de locatie eruit ziet waar de rondreizende kliniek zich vestigt. Bijna nooit is er de beschikking over een gynaecologenstoel. Dan wordt de behandeling uitgevoerd op een reguliere behandeltafel. Niet ideaal, omdat het zicht op de baarmoederhals dan minder goed is. Soms staat de behandeltafel zelfs buiten en hangt er alleen een gordijn omheen om de vrouwen wat privacy te geven.'

Vrouwenlevens redden

Ik woon een See & Treat-behandeling bij en zie met eigen ogen hoe Lex het leven van een vrouw veiligstelt. De azijn waarmee hij haar baarmoederhals heeft aangestipt, doet het weefsel wit kleuren. Een afwijking dus. Maar na een stikstofbehandeling van twee keer drie minuten is de ontwikkeling van baarmoederhalskanker stopgezet. Waarna de vrouw opstaat en wegloupt alsof er niets is gebeurd. Aan de dienstdoende verpleegster vraag ik waarom zij dit werk doet. 'Vorig jaar is werd bij mijn moeder baarmoederhalskanker geconstateerd', vertelt ze. 'Ik studeerde in Engeland, maar toen ik thuiskwam, was zij al overleden. Ik ben terugverhuisd naar Ghana en heb het tot mijn missie gemaakt om vrouwen preventief te behandelen tegen baarmoederhalskanker. Want iedere vrouw die aan deze ziekte sterft, is er een te veel.'

Ik kan niet anders dan diep respect hebben voor de drive van deze jonge verpleegkundige. En voor de manier waarop Lex Peters het mogelijk maakt om vrouwenlevens in ontwikkelingslanden te redden. Zijn inzet en gedrevenheid hebben mijn reis naar Ghana tot een indrukwekkende ervaring gemaakt. Lex maakt een verschil in de wereld, en is daarmee wat mij betreft een rolmodel pur sang. Zoals mijn oma dat ook was. ■

De Female Cancer Foundation is goed op weg, maar hun missie is nog niet voltoerd. Wil jij helpen om baarmoederhalskanker de wereld uit te krijgen? Kijk dan op www.femalecancerfoundation.org.